

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. IV. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

quia non fiat unum intrinsecè connecti cum alio, & non dependere ab illo; unde cum essentia divina sit omnino independens à creaturis possibili- bus, non est intrinsecè connexa cum illis. Sic discitur præfatus Author disp. 54. cap. 6. num. 26. Sed hic discursus non concludit: Ergo præcipuum ejus fundamentum corrumpit.

Minor probatur multipliciter. Primò ex D. Thoma quaest. 2. de verit. art. 3. ad 11. ubi sic habet: Dicendum quòd quamvis si à linea diminuatur punctus in actu, nihil deperat de linea quantitate; si tamen diminuatur à linea quòd non sit à puncto terminabilis, peribit linea substantia. Similiter etiam esse de Deo: non enim aliquid Deo deperit, si eius creatura ponatur non esse: deperit tamen perfectio ipsius, si auferatur ab eo potestas producendi creaturam. Sed si creatura modo possibilis redderetur repugnantes, auferretur à Deo potestas producendi creaturas: Ergo periret aliquid perfectionis ipsius, & consequenter Deus, ratione suae perfectionis, est intrinsecè connexus cum creaturis possibilibus. Quòd etiam ratione suaderetur. Nulla potentia potest existere sine suo objecto, ac proinde habet cum illo necessariam connexionem: Sed objectum omnipotentiae est ens possibile, sive creabile, ut docet idem S. Doctor infra quaest. 25. art. 3. in corp. Ergo si nulla creatura foret possibilis, non esset in Deo omnipotentia, ac proinde illa est, essentialiter connexa cum possibilitate creaturarum.

Secundò probatur eadem Minor principalis, & magis declaratur in efficacia fundamenti propositi. Magis necessariū potest cum minùs necessario, ab intrinsecò connecti: Ergo quamvis Deus sit magis necessarius, quàm creaturae possibilis; non sequitur ipsum intrinsecè cum illis non connecti. Consequentia patet, Antecedens probatur. Veritas principiorum est magis necessaria, quàm veritas conclusionis, ut ex Aristotele docent communiter Logici, & tamen illorum veritas est intrinsecè connexa, cū veritate conclusionis; aliàs in recta demonstratione possent praemissa esse vera, quamvis conclusio esset falsa: Ergo magis necessarium potest intrinsecè cum minùs necessario connecti. Et ratio à priori est, quia eo ipso quòd unum est necessarium à se, & alterum necessarium ab alio, illud magis necessarium est: fiat autem necessarium à se connecti cum habente necessitatem ab illo, dummodo utrumque sit necessarium simpliciter; ut constat in principis & conclusionis: Ergo magis necessarium potest cum minùs necessario, ab intrinsecò connecti.

Denique probatur eadem Minor principalis, & magis adhuc convellitur idem fundamentum Vazquezii: Stat unum intrinsecè connecti cum alio, & non dependere ab illo: Ergo ex eo quòd essentia divina sit independens à creaturis possibilibus, non rectè infertur eam cum illis intrinsecè non connecti, Consequentia patet, Antecedens probatur primò. Essentia, ut radix est proprietatum, est intrinsecè connexa cum illis, & tamen prout sic, non est ab illis independens: Ergo stat sine dependentia connexio.

Secundò, Unum relativum est cum alio connexum, & tamen non dependet ab illo, aliàs simul natura & cognitione non essent: Ergo verum est Antecedens.

Tertiò, Veritas principiorum, prout à priori infert veritatem conclusionis, est connexa ne-

cessariò cum illa (aliàs, ut supra arguebamus, posset veritas principiorum cum falsitate conclusionis conjungi) & tamen veritas principiorum, ut à priori inferentiam veritatem conclusionis, non est dependens ab illa: si enim ut dependens eam inferret, inferret formaliter ut effectus, ac proinde non à priori, sed à posteriori illam probaret: Ergo idem, quod prius.

§. IV.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò: Angelus comprehendit suam virtutem intellectivam, & tamen non cognoscit omnes suas intellectiones possibles; alioquin in sua virtute naturali posset cognoscere omnes creaturas possibles in particulari, quæ essent objecta talium intellectionum; cum repugnet unum actum, prout ab alio distinctum, comprehendi, nisi saltem quoad an est, cognoscantur objecta à quibus distinctionem accipiunt: Ergo quamvis Deus comprehendat suam omnipotentiam, non sequitur quòd in seipso tanquam in causa, omnes creaturas possibles cognoscat, sicque ruit præcipuum fundamentum nostræ sententiæ.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam, & paritatem. Ratio discriminis est, quia intellectus Angeli non est causa completa omnium intellectionum quas elicere potest, cum ratione sui non habeat fibi unitas species representativas omnium possibilem, quibus intellectus ad intelligendum compleri potest: omnipotentia verò Dei, est virtus completa & perfecta respectu omnium possibilem, secundum omnem rationem, & quia in sola causa completa, adæquata, & perfecta, potest cognosci effectus, virtus intellectiva Angeli potest comprehendi ab ipso, non cognitis in particulari omnibus intellectionibus in sua virtute contentis; licet virtus divina comprehendi nequeat, non cognitis omnibus creaturis possibilibus, secundum proprias, peculiari resque perfectiones, quibus ad invicem distinguuntur.

Obijcies secundò: Illud quòd habet rationem medii ducentis in cognitionem alterius, debet dicere ordinem ad illud, & ei posse esse assimilari: Sed divina essentia, cum sit absoluta & independens à creaturis, non refertur ad illas; & cum non conveniat cum illis, nisi tantum analogicè, ipsis non assimilatur perfecte: Ergo non habet rationem medii ducentis in cognitionem creaturarum possibilem.

Respondeo primò, hoc argumentum æquè & magis militare contra Adversarios, cum illi doceant essentiam divinam habere rationem speciei intelligibilis, immediatè representantis creaturas; & species intelligibilis majorem debeat habere proportionem & similitudinem cum objecto quòd primariò representat, & magis ad illud referri, quàm illud quòd habet solum rationem causæ & medii cogniti respectu illius.

Respondeo secundò, negando Majorem, quantum ad primam partem; non enim semper requiritur, quòd medium manifesta dicat ordinem ad rem quam manifestat, sed sufficit quòd res manifestata ad illud referatur; unde cum creatura dicantur habitudinem ad divinam essentiam & omnipotentiam, tanquam ad causam, habeantque intimam ab illa dependentiam: essentia divi-

- na, quamvis absoluta ab omni respectu creaturarum, potest habere rationem medii ad illas cognoscendas. Pro cuius elucidatione.
30. Advertendum est, quod quando medium representans, & res representata, sunt intra eundem ordinem, debent dicere habitudinem ad invicem; secus vero quando medium est ordinis superioris & increati, ut contingit in proposito. Sicut quamvis in rebus creatis, mater & filius dicant mutua relationem ad invicem; tamen inter Christum & B. Virginem, non est ratio mutua, quia suppositum Verbi Divini, cum sit ordinis superioris & increati, est incapax relationis realis ad creaturam.
31. Ad secundam vero partem Majoris, in qua dicitur, illud quod habet rationem medii cogniti, respectu alicujus objecti, debere ipsi assimilari; dicendum est, ad rationem medii cogniti, non requiri convenientiam univocam, aut similitudinem formalem cum objecto quod manifestat, sed sufficere convenientiam, & similitudinem quandam causalem, & veluti radicalem, ut constat in essentia, qua habet rationem medii ad cognoscendas proprietates quae ab ipsa dimanant, & tamen non convenit univocè cum illis, cum sit in genere substantia, proprietates vero in genere qualitatis; nec habet cum ipsis similitudinem formalem, sed tantum causalem, & radicalem, quatenus est illarum causa, & veluti radix, à qua procedunt. Idem cum proportionem dicendum est in proposito, ut enim essentia divina habeat rationem medii cogniti respectu creaturarum, sufficit quod habeat cum illis similitudinem quandam causalem, & veluti eminentialem, & quod in ratione primae causae eminenter contineat omnes illarum perfectiones & differentias, etiam atomas & inviduales.
32. Obijciens tertio: Inter medium cognoscendi, & rem cognitam, debet esse necessaria connexio, aliàs non posset ducere in certam & infallibilem illius cognitionem; sicut medium probabile non ducit in certam ac scientificam cognitionem conclusionis, quia necessariò cum illa non connectitur. Sed inter essentiam divinam, & creaturas posibles, non reperitur necessaria connexio: Ergo illa non potest deservire ut medium ad illas cognoscendas. Major constat, Minor vero probatur multipliciter. Primò, quia si essentia divina haberet connexionem necessariam cum creaturis possibiliibus, illis destructis, ea pariter destrueretur, quod videtur absurdum.
33. Secundò. Si omnipotentia Dei esset necessariò connexa cum creatura possibili, aequè necessarium esset creaturam esse possibilem, ac Deum esse omnipotentem; imò cum omnipotentia Dei sit ipse Deus, non minùs necessaria foret possibilitas creaturae, quam existentia Dei, quod etiam videtur falsum, & repugnans principiis fidei & luminis naturalis: cum Deus sit ens à se & per essentiam, & quaecumque creatura possibile, ens ab alio, & per participationem.
34. Tertio, Si essentia Dei cum creaturis possibiliibus connecteretur, dependeret ab illis: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris probatur: Tum quia illud dependet ab alio quod sine illo nequit subsistere: At si essentia divina cum creaturis possibiliibus necessariò connecteretur, non posset sine illis subsistere: Ergo penderet ab illis. Tum etiam, quia illa mutuo dependent, quae posita se ponunt, & ablata se auferunt.
- A Sed si essentia divina cum creaturis possibiliibus necessariò connecteretur, illis sublati tolleretur: Ergo penderet ab illis.
- Respondeo concessa Majori, negando Minorem: nam divina essentia & omnipotentia habent connexionem simpliciter necessariam cum rota collectione rerum possibilem, tamquam cum objecto & termino adaequato, & cum quolibet possibili, tamquam cum objecto & termino inadaequato.
- Ad primam probationem in contrarium, dicendum est, quod destructis creaturis possibiliibus, destrueretur divina omnipotentia, non quidem à priori & per locum intrinsecum, sed à posteriori & per locum extrinsecum. Ratio est quia possibilitas creaturarum non est aliquid in se actu extra potentiam causam, nec proinde potest destrui nisi in causa: non potest autem haec possibilitas in causa destrui, nisi destruat vis producendi creaturas, quae est ipsamet causa, ac proinde nisi destruat ipsa causa.
- Ad secundam probationem, nego sequelam Majoris; fieri enim potest aliqua sic esse inter se connexa, quòd à deficiente uno, impossibile sit aliud non deficere, & tamen quod unum sit magis necessarium quam aliud, quia unius necessitas firmiori nititur fundamento; v. g. magis necessarium est hominem esse rationale, quam risibilem, & tamen deficienterisibilitate, deficeret etiam rationalitas in homine; & universalius principia sunt magis necessaria quam conclusiones, ut docent Dialectici, & tamen deficiente veritate conclusionum, veritas principiorum deficeret.
- Ad tertiam nego etiam sequelam Majoris, nam inter medium cognoscendi & rem cognitam, non debet esse semper necessaria connexio, per mutua dependentiam utriusque extremi, sed sufficit quòd sit necessaria connexio, per dependentiam in uno, & eminentiam in altero.
- Unde ad primam probationem in contrarium, distinguo Majorem: Illud dependet ab alio, quod sine illo nequit subsistere, ratione subordinationis ad illud, concedo Majorem. Ratione continentiae illius per modum causae, nego Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Et in isto in divinis, ubi Pater nequit sine Filio subsistere, & tamen non dependet ab illo; & in creatis, ubi unum relativum non potest sine alio subsistere, & tamen sine dependentia ab illo, aliàs simul naturam & cognitionem non essent. Similiter essentia ut est radix proprietatum, est intrinsecè connexa tum illis, & tamen prout sic non est ab illis dependens: Ergo ita line dependentia connexio, ut supra arguebamus.
- Ad secundam probationem distinguo Majorem: Illa mutuo dependent, quae posita se ponunt, & ablata se auferunt: si se ponant & auferant à priori, & per locum intrinsecum, concedo Majorem: si unum à priori, & per locum intrinsecum, & aliud solum à posteriori, & per locum extrinsecum, nego Majorem: licet autem ex destructione divinae omnipotentiae, tollatur à priori, & per locum intrinsecum, possibilitas creaturarum: ex repugnantia tamen seu impossibilitate creaturarum, solum à posteriori, & per locum extrinsecum, tollitur divina omnipotentia, eo ferè modo quo destructis conclusionibus necessariò deductis, veritas principiorum tollitur, ut supra declaratum est.

39. Objicies quarto: Deus cognoscit peccata pro formaliter, non solum ut existentia, sed etiam ut possibiliter, quae tamen ab ipso, quatenus sunt mala formaliter, causari nequeunt: cognoscit etiam entia rationis, ut chimæras hircocervos, & similia humanæ mentis deliria, quae ab ipso effingi nequeunt: Ergo omnia quae cognoscit, non cognoscit in seipso tanquam in causa.

Confirmatur: Angelus plura cognoscit quorum causa non est, & quae non continet in propria virtute: Ergo & Deus.

40. Ad objectionem respondeo primo, Quod quando dicimus Deum omnia in seipso tanquam in causa cognoscere, hoc debet intelligi de omnibus quorum habet vel habere potest ideam, & quae ab ipso ut à primo principio & prima causa efficiente possunt procedere: peccata vero, chimærae, & alia entia rationis, nullam in Deo habent vel habere possunt ideam, ut in ultima disputatione dicemus; nec à Deo ut prima causa efficiente possunt procedere, unde non mirum quod illam Deo tanquam in causa cognoscit nequeant.

41. Respondeo secundo, quod licet Deus aliqua cognoscit quae non causat, ut peccata & entia rationis, illa tamen non cognoscit nisi in effectibus ab ipso causatis, vel causabilibus; & sic omnia cognoscit in seipso tanquam in causa, vel mediata vel immediata. Quae doctrina est D. Thomae quest. 2. de veritate art. 15. ad 1. & hinc art. 10. ad 2. & 3. & in corpore, ubi docet Deum cognoscere mala per bona creata quibus opponuntur; & quia boni per quod malum cognoscitur, Deus est causa, omnia in seipso ut in causa cognoscit, non quia mali causa sit, sed quia est causa boni, per quod malum cognoscit.

Idem dicendum est de chimæra, & aliis entibus rationis: chimæra enim componitur ex extremis repugnantibus inter se, ut caudâ leonis, capite draconis, & corpore hominis, quae conjungi ab intrinseco repugnat; unde his extremis cognitis, illorum repugnantia cognoscitur; & cum extrema in Deo ut in causa contineantur; chimæra licet impossibilis, in Deo tamen ut causa cognoscitur; non quidem ut causa illius, sed ut causa extremorum, ex quibus componitur, & quorum conjunctio impossibilis est.

42. Ad confirmationem, concessi Antecedente, nego Consequentiam, & paritatem: Ratio autem discriminis est, quia Angelus plura cognoscit per proprias illorum species: Deo autem repugnat alia extra se cognoscere per speciem à sua essentia distinctam, & cum essentia divina non possit alia à se representare, nisi illa eminenter per modum causae contineat, Deus non potest cognoscere aliquid extra seipsum, sed solum in seipso & in essentia sua tanquam in causa. Unde Dionysius cap. 7. de divinis nominibus: *Etenim si secundum unam causam, Deus omnibus existentibus esse tradidit, secundum eandem causam sciet omnia, & non ex existentibus sumet ipsorum cognitionem.*

43. Objicies quinto: Cognitio rei in alio tanquam in causa, est discursiva, cum discurrere nihil aliud sit quam effectus in causa cognoscere: Sed cognitio Dei discursiva non est, cum discursus atque imperfectio Deo repugnantem involvat: Ergo Deus non cognoscit creaturas in sua essentia tanquam in causa.

A Respondeo negando Majorem, ad cuius probationem dicendum, quod discurrere est effectus in causa cognoscere per plures actus distinctos, quorum unus sit causa alterius; cognoscere autem effectus in causa, unico intuitu, & sine multiplicitate actuum, non est discurrere, ut docet S. Thomas hic art. 7. & patet in oculo, qui non censetur discurrere, quando unico intuitu plura objecta in speculo videt. Quare observandum est, aliud esse unum in alio tanquam in causa cognoscere, & aliud illud cognoscere ex alio tanquam ex causa: primum enim fieri potest sine discursu, & per unicum actum; ad secundum verò requiritur discursus & multiplicitas actuum: unde cum Deus non cognoscat creaturas ex sua essentia tanquam ex causa, per plures actus, sed unico simplici actu & intuitu, illas in sua essentia, tanquam in causa, & veluti in speculo purissimo contempletur, ejus cognitio discursiva non est.

44. Objicies sexto: Si Deus cognosceret creaturas possibles in seipso tanquam in causa, eas in sua omnipotentia ut illarum causa cognosceret: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris patet, Deus enim constituitur causa creaturarum per suam essentiam tanquam per radicale principium, per omnipotentiam verò ut per virtutem proximam executivam. Minor verò suadetur: Omnipotentia in Deo non distinguitur virtualiter à scientia, ut constabit ex infra dicendis: Sed Deus non dicitur proprie in sua scientia cognoscere possible, illa enim non habet rationem medii objectivi, sed luminis intellectualis, se tenentis ex parte principii cognoscentis: Ergo non potest dici ea cognoscere in sua omnipotentia tanquam in causa.

Confirmatur: Esto detur scientiam in Deo esse attributum ab omnipotentia virtualiter distinctum, tamen negari non potest, juxta principia Thomistarum, scientiam Dei esse causam rerum, non solum directivam, sed etiam effectivam: Atqui Deus non cognoscit creaturas in sua scientia, sed per suam scientiam: Ergo non cognoscit illas in seipso tanquam in causa.

45. Ad objectionem, concessi Majori, nego Minorem; ad cuius probationem, distinguo Majorem: omnipotentia in Deo non distinguitur virtualiter à scientia, ut speculativa, & practice directiva, nego Majorem; ut executiva, & practice practica, concedo Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Thomistæ ergo constituentes omnipotentiam indistinctum attributum à scientia, triplicem distinguunt conceptum in illa, scilicet contemplationis, directionis practicae, & virtutis executivae, & in illa, sub hoc ultimo conceptu, omnipotentiam consistere docent: licet autem in scientia speculativa, non dicatur proprie Deus cognoscere creaturas, in illa tamen, ut est virtus executiva, proprie dicitur illas cognoscere. Per quod patet ad confirmationem, Minor enim distinguenda est: Deus non cognoscit res in sua scientia, sed per suam scientiam, ut est speculativa, concedo Minorem: ut est practice practica, & habet rationem potentiae executivae, nego Minorem, & Consequentiam. Solutio patet ex dicendis disputatione sequenti, ubi agemus de causalitate scientiae Dei.